СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. — Число 135. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 11. червня, 1924.

VOL. XXXII. — No. 135. — Jersey City, N. J., Wednesday, June 11, 1924. — THREE CENTS

Прихильники Кулиджа панують над конвенцією.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 9. червня. — З висказів думок членами конвенції републиканської партії видно, що поважна більшість делеґатів справді заявляється за кандидатурою теперішнього президента Кулиджа, як про се перехвалювалися його менаджери.

Питання, хто має бути заступником для нього, все ще таки не вирішено. Висувають тепер кандидатуру міністра торговлі Гувера.

ЛА ФОЛЕТ НЕ ХОЧЕ СТАВИТИ СВОЄЇ КАНДИДАТУРИ.

ВАШІНҐТОН, 9. червня. — Сенатор Ла Фолет, котрий являється найбільше загадочною постаттю для републиканської конвенції, приказав своїм прихильникам, щоби вони не висували його кандидатури на ніякий уряд, а зате зібрали всі сили для боротьби за ухваленем поступової програми для републиканської партії.

БОРОТЬБА ЗА КЛЕН УЖЕ ПОЧИНАЄТЬСЯ.

КЛІВЛЕНД, Огайо, 9. червня. — Межи делеґатами на конвенцію републиканської партії зявилася вже поважна ґрупа прихильників Ку-Клакс-Клена, яка вже й навязала переговори з провідниками партії за вставленне в програму домагань Клена. Рівночасно члени конвенції жидівської народности стали домагатися заяви проти Клена.

ПІДВИСШАЮТЬ КОШТИ ПЕРЕСИЛКИ ЕКСПРЕСОМ.

ВАШІНҐТОН, 9. червня. — Комісія Межистейтової Торговлі видала дозвіл експресовим компаніям підвисшити оплату за перевіз пакунків та других посилок у східній полосі Злучених Держав. Тут піднесено кошти пересилки о 8 процентів. Зате кошти пересилки на західнім березі Злучених Держав незначно поменчено.

НЕ НЕДОБОРИ А НАДВИЖКА.

ВАШІНҐТОН, 9. червня. — Директор буджету Лорд повідомив президента Кулиджа, що федеральний уряд буде мати при кінці адміністраційного року, себто з кінцем червня, не недобір, але надвижку в сумі 350 міліонів долярів.

НАЙВИСШИЙ СУД ПРИЗНАЄ, ЩО ПИВО НЕ Є ЛІКАРСТВОМ.

ВАШІНҐТОН, 9. червня. — Найвисший Суд Злучених Держав розбирав нині питанне, чи пиво можна вважати лікарством.

Ходило тут о те, чи закон Вилиса та Кемпбела, котрий забороняє лікарям записувати своїм пацієнтам (недужим) пиво, годиться з конституцією Злучених Держав. Суд вирішив питанне в користь закона, признаючи його конституційним і тим самим забороняючи лікарям записувати пиво яко лік.

Згаданий закон не відноситься до винних та горівчаних напитків.

9 ОСІБ ПОГИНУЛО ЧЕРЕЗ БУРЮ.

БЛУФІЛД, Вест Верджінія, 9. червня. — Повіти Мерсер та Мекдавел навістив страшний хмаролом. Від зливи піднялися води в ріках так скоро, що фармері не могли втекти зі своїх мешкань. В домах, які вода знесла без сліду, погибли дві родини, які числили разом 9 осіб.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ МОЛОДИХ МІЛІОНЕРІВ-ВБИЙНИКІВ.

ШИКАҐО, Илинойс, 9. червня. — Перед великою лавою присяжних суддів, що веде слідство в справі пірвання та убиття Роберта Франкса, ставав нині шофер Карло Улвінґ що служить у сусідів родичів хлопця, та зізнав, що автом поводив Ловб. Зі сього виходилоби, що самого вбийства доконав Ліополд, як се говорив Ловб проти зізнань Ліополда, котрий знова зізнавав, що се Ловб завдав хлопчині долотом смертельний удар по голові.

ЗБОЖЕВОЛІВ НАЧИТАВШИСЯ ПРО ЗЛОЧИН.

АТЛЕНТИК СИТІ, Ню Джерзі, 9. червня. — Джан Джансон, шофер публичного авта, викрав 8-літну дочку Вілієма Гвитні. Поліція його переловила та замкнула до арешту. Лікарі переконалися, що він збожеволів хвилево, начитавшися страшних оповідань про вбийство 13-літного шикаґовського хлопця Франкса молодими міліонерами Ловбом та Ліополдом.

ПОСТРІЛИЛИ МЕНАДЖЕРА ЗЕЛІЗНИЦІ, КОТРОЇ РОБІТНИКИ СТРАЙКУЮТЬ.

ГАВАНА, Куба, 9. червня. — До Арґиболда Джека, менаджера Злучених Зелізниць Гавани, стріляв нині хтось, як він сидів у своїм уряді. Куля поцілила його в лице та завдала легку рану. Арештовано 18-літного хлопця, котрий мав стріляти.

Робітники зелізниці страйкують, і часописи лучать стріляннину зі страйком.

РОБІТНИЧІ ЗАВОРУШЕННЯ НА ЯМАЙЦІ.

КИНҐСТОН, Ямайка, 9. червня. — Робітники міських фабрик, котрим місто не захотіло підвисшити їх робітничої заплати до 1 доляра в день, викликали в місті поважні заворушення .Міський уряд вислав проти демонстрантів поліцію. Межи нею а демонтруючими робітниками прийшло до боротьби, в котрій погинуло 2 робітників, а 7 полісменів віднесло поважні тілесні ушкодження.

(Остров Ямайка лежить коло Куби та належить до Британської Імперії).

РОБОТИ В НЮ ЙОРСЬКИМ СТЕЙТІ.

ОЛБАНІ, 9. червня. — Бюро Праці нюйорського стейту подає звіт з руху по фабриках у місяцю маю. З розрахунку виходить, що в сьому місяци працювало в фабриках стейту о 17 процентів менче робітників, як їх працювало в місяцю квітни. Як на весняний місяць, се не вважають добру появу.

ЛІКАРІ НЕ ДУЖЕ ВІРУЮТЬ В ЛІК НА РАКА.

Ню Йорк, 9. червня. — Визначні лікарі з великих міст Америки відносяться з великим недовірем до відкриття ліку на рака, яке мав зробити канадійський лікар др. Джосеф Ґловер. Один лікар каже, що він знав про сей лік та пробував його на щурах, але він не здержав розвитку рака в щурі.

СУД В СПРАВІ ЗАВОРУШЕНЬ КЛЕНА.

ЕБЕНБЕРҐ, Па., 9. червня.— Тут почалася нині перед стейтовим судом росправа в справі кровавих заворушень в місті Лілі дня 5. квітня сього року. Сі заворушення викликав був Клен, зарядивши демонстрацію проти населення за те, що населенне було проти орґанізації. На росправу стає 44 людий. Всі обжаловані заперечують вину. Богато горожан, покликаних на суддів, відмовляється служити на лаві присяжних суддів на тій основі, що вони вже мають про справу утверджений погляд.

КРОВНІ ТІЛЬЦЯ ЛЮДСЬКОГО ТІЛА — ЧУДО ПРИРОДИ.

Кровні комірки, кровні тільця, або фітроціти це найменші клітинки людського тіла. Промір їх лише 0.007 мм., так що 150 одно біля одного не мали би навіть 1 мм. Міліон фітроцітів се крапелиночка. Число їх безмірне. В кожному кубічному міліметрі крови плаває 5 міліонів кровавих тілець (у жінок 4.5 міліона). Коли нам витече і найменша капля крови виливаються міліярди кровавих тілець, які зовні людського тіла гинуть. У пяти літрах крови (що їх має чоловік) є 25 біліонів кровних тілець.

З ЖИТТЯ БУВШОГО НІМЕЦЬКОГО ЦІСАРЯ ВІЛЬГЕЛЬМА II.

Через свою необережність у товариськім життю цісар Вільгельм робив собі звичайно богато ворогів. А та необережність походила з його дуже живої вдачі склонної до жартів та дотепів. Але ті жарти дуже часто ображали тих, до кого були звернені. Одного разу пр. приїхав до Берліна теперішній італійський король, що, як відомо, є дуже малого росту і тому називають його „il biccollo re" (маленький король). І Вільгельм як на сміх призначив йому на адютанта офіцира, дуже високого, якого всі називали „більше як високий", а про якого у нас кажуть, що Бог загубив його міру. Можемо уявити собі, як почував себе „il biccollo re" в товаристві такого адютанта, та чого він бажав у душі Вільгельмови за таку шутку.

КАТАСТРОФА В СКАЛАТЩИНІ.

В Скалатщині розшаліла була цими днями страшна буря, якої досі ніхто не памятає. В часі бурі впав тяжкий град. Богато мостів ушкоджених, а засіви в части знищені.

ВАРТІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ОРДЕНІВ.

Александер Свентоховський колишній стовп польської соціял-демократії, який потім „еволюціонував" аж по сам правий кінчик польських партій, обурився, що йому хотять дати орден „Polonia restituta" (ще не дали тільки хотять!). І ось в „Ґазеті Варшавскій" (центральний орґан хієни!) він каже такі речі неприємні для тисячів власників ріжних польських орденів: „...Проминаючи навіть момент, що у нас відзначено богато нікчемів (ніцпонюв) і політичних віроломників, так що для шануючого себе громадянина є дуже прикрою спільнота чести з такими субектами вважаю ордени, які рідко добувається заслугою, а часто грішми, протекцією і нечестю, за пережиток у демократично-републиканснських державах..." і т. п.

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК ЧЛЕНОМ .УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК В КИЇВІ.

Довідуємося, що Українська Академія Наук в Києві іменувала знаного нашого вченого-етноґрафа п. Володимира Гнатюка своїм дійсним позаетатовим членом. З хвилею епреїзду у Київ п. Гнатюк став би етатовим членом. Ше перша номінація членом Всеукраїнської Академії Наук галицького Українця.

ЦЕНЗУРА ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ.

На засіданню конвенту сінірів премієр Ґрабський склав заяву, що „на підставі порозуміння з президентом на будуче його промови будуть узгіднювані з урядом". Се чемна стилізація постанови ради міністрів цензурувати промови президента, які без усякої потреби завдають потім мороки міністрам.

У ВЯЗНИЦЯХ ПОЛЬСЬКИХ БЮТЬ ДАЛЬШЕ...

Під таким наголовком львівська польська соціялістична газета „Дзєннік Людови" з 24 м. м. пише буквально: „З Влоцлавка комунікують, що в четвер, 21 ц. м. місто було авдиторією небуденної події. Наслідком криків і зойків, що добувалися з вязниці, на улиці зібралась величезна товпа, яку поліція старалась розігнати. Причина випадку така: Вязень Ґраєвський, який відсиджував кару за протидержавну діяльність старався переслати лист зі скаргою на відносини, що панують у тій вязниці. Той лист вязнична адміністрація переловила і Ґраєвського покарано. Інші вязні рішили демонстративно запротестувати проти сього, за що їх почали бити. — В м. Слонімі трапилась подібна подія. Треба сподіватись, що п. Туґут, як голова комісії для розсліду відносин у вязницях, зацікавиться отими випадками".

ОДЕСА ВАЛИТЬСЯ.

В Одесі невідомо з якої причини почали валитись поодинокі доми. Дотепер нараховано тої весни 55 таких домів. Окрема комісія виселила всіх мешканців уже з 34 камениць. Запобігти цьому катастрофальному явищу саме місто не може і тому комісія звернулась до українського уряду з проханнем про негайну висилку 500,000 золотих рублів на кошти боротьби з тим явищем. Уряд вислав до Одеси окрему ґеольоґічну комісію, для докладного прослідження причин тих явищ. Одначе не зважаючи на всі заходи доми далі засовуються.

ПРОТЕСТ БІЛОРУСИНІВ.

Білоруський Національний Комітет у Вильні вислав до французького уряду відозву, в якій протестує проти гноблення в Польщі Білорусинів.

Німецькі націоналісти стремлять до розвязання парляменту і диктатури.

БЕРЛІН, 9. червня. — Німецькі націоналісти в парляменті явно вигрожуються, що мусіти-муть доконати політичного перевороту в Німеччині. Вони рішучо виступають проти пляну комісії Доса і називають його „заговором Вол Стріту" (банкирів з Вол Стріт в Ню Йорку). Вони виразно вигрожуються, що доконають перевороту при помочі сили, та що в краю поллється кров.

Першим кроком їх перевороту було би проголошенне диктатури і розігнанне парляменту.

Большевики таксамо за диктатурою, але своєю, одначе в поборюванню парляменту, пляну Доса і теперішнього угодового правительства вони сходяться з націоналістами.

ВСЕ КОШТОМ РОБІТНИКА.

БЕРЛІН, 9. червня. — Соціялістичні знавці кажуть, що плян Доса так зладжений, щоби Німеччина платила аліянтам „воєнні відшкодовання" коштом робітників.

Плян оснований на сьому, щоби побільшити число годин праці і зменьшити заробітну платню в Німеччині і в сей спосіб добути буджетову надвишку, яку поїдали-б аліянти.

Коштом обниження рівня життя німецького робітництва всесвітні фінансісти хотіли би платити аліянтам „воєнні відшкодовання".

Німецькі промисловці на се годяться, але робітники зачинають бунтуватись.

ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ПЛЯНОМ ДОСА.

БЕРЛІН, 9. червня. — Бернгард Гармс, професор в інституті світової економії в Кіль остерігає німецький нарід перед пляном комінії Доса, за яким щойно заявилась більшість німецького федерального парляменту.

Він каже, що сей плян, колиу його введено в життє, кине Німеччину в нову пропасть руїни і далі значно припізнить загальну відбудову Европи.

„15-МІНУТОВИЙ ПРИМІЄР".

ПАРИЖ, 9. червня. — Завтра, у второк, прочитає новий французький премієр Франсуа Марсаль у парляменті посланнє президента републики Мільрана. В сьому посланню він ствердить, що президент у Франції вибирається на 7 літ і він повинен дослужити свій час.

Усуванне президента, заявить Мільран, неконституційне, коли йому не закинено державної зради.

Парлямент ані того послання ані нового Мільранового правительства не прийме. Тоді уступить Марсаль, а за ним і Мільран і остаточно таки буде вибір нового президента Франції, який покличе на премієра провідника лівиці парляменту, Едуарда Ерріота.

На кондидатів на президента французької републики видвигають Тумерґа, Пенлеве і Бріяна.

ПУАНКАРЕ КОРЕСПОЕДЕНТОМ.

ПАРИЖ, 9. червня. — Бувший премієр Франції Раймонд Пуанкаре згодився бути кореспондентом нюйорського дневника Івнинґ Повст і филаделфійського Паблик Леджер. Він писати-ме про французькі і загально-европейські політичні справи.

НЕ ЗНАЮТЬ РІДНОЇ МОВИ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 9. червня. — З девяти суддів, яких назначено до тутешніх висших усдів, ніодин не вміє говорити по ірляндськи (по ґалійськи). Ірляндська мова тепер в Ірляндії урядова і в ній списується всі документи, але для суддів треба все перекладати на анґлійську мову, бо се одинока, яку вони знають.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ В ЕСПАНІЇ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 9. червня. — Італійський король Віктор Емануїл приїхав сюди з жінкою в гості до еспанського короля Альфонса XIII. Його витають величаво. Нині король Віктор був на перегляді війска і розмовляв з еспанським диктатором ґенералом Прімо Ріверою.

Сю гостину вважають знаком заприязнення Італії з Еспанією.

УТЕЧА ПЕРЕД ФАШІСТАМИ.

НЕАПОЛЬ, Італія, 9. червня. — Тут скривався пів року бувший італійський премієр Франческо Нітті. Його переслідували фашісти і нападали часто на його мешканнє. Уряд Муссолінія навіть не хотів дати йому охорони підчас переїзду італійськими зелізницями.

Нині він відсі виїхав кораблем Патрія до Франції, відки переїде на постійний побут до Цириху, у Швайцарії.

Він виїхав наділі яко вигнанець, бо поки фашісти мають власть в Італії у своїх руках, йому ніяк туди вертатись.

Заграницею він буде працювати задля відвернення слідуючої війни, яка грозить Европі в недалекій будучині.

ДОЩІ НА УКРАЇНІ І В МОСКОВЩИЕІ.

МОСКВА, 9. червня. — Довший час не було на Україні і в Московщині на Поволжі дощів і нарід боявся, що посуха знищить збіжа. Одначе в останніх днях впали дощі і вратували зуїжа. Посуха ще триває на Кримі і в Грузії, на Кавказі.

ЛИТОВСЬКИЙ КАБІНЕТ УСТУПИВ.

КОВНО, столиця (тимчасова) Литви, 9. червня. — Нині уступив литовський кабінет під проводом премієра Ґальванавскаса. Се наслідком того, що парлямент відкинув плян правительства на будову зелізниці з Мемеля до Ковна за гроші позичені в Анґлії.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і загранецею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ БАНК.

СПАДОК ЛЕНІНОВОЇ НАУКИ.

Ленін і поклонники його руїнницької політики заповідадали, що скасують гроші. „Ми доведемо гроші до безвартости; осмішимо їх і потому скасуємо" — казали вони.

І довели рублі до безвартости, але осмішили тільки себе, бо не скасували гроший, а завели нові. Замісць рублів завели „червінці", які таксамо як і в усіх капіталістичних державах опираються на золотій підставі. А що скасували, то вже небаром покажеться.

Тепер той славний большевицький уряд оголошує в нюйорській бизнесовій Вол Стріт Джорнел, що оснував державний банк в Москві, який має основного капіталу 5 мілінів червінців, або на доляри 5 разів стільки, себто $25,000,000.

Сей банк видає паперові червінці. Аби вони мали однакову вартість із золотими, він не може видати більше як 5,000,000 і паперових. А щоб загалом міг видавати паперові гроші, і щоб загалом міг мати якінебудь гроші, мусить золото держати у заперті під ключем, бо якби тільки випустив його в обіг, так воно тогосамого дня пропало би безповоротно. Люди поховали-б його і більше не пускали би в обіг, а тоді і паперових не можна-б видавати, бо не було-б золотої підстави і вони не мали-б жадної вартости. Через те большевики в дуже прикрому положенню. Гроший можуть видавати дуже мало і то ще мусять публику силувати, щоби признала їм урядово назначену ціну. Заграницею інакше. Її большевики присилувати не присилують, а ціну вона зазначує не по вартости золотої підстави, а по сьому, в чиїх руках ся золота підстава. Як заграниця не має довіря до тих рук, так не має і вартости для їх золота і паперових гроший, виданих на підставі того золота.

Якже тепер виглядає грошевий бизнес населення „Росії" з тими „червінцями". В „Росії", себто на Україні, в Московщині і в других сею останньою окупованих краях, є до 150,000,000 населення. Як большевики пустили між нього 5,000,000 червінців, то хочби й по їх численню, на кожду душу в тій Росії припало пересічно 16 центів, а на кождого дорослого, скажім, 50 центів. Отже люди з пересічним грошевим капіталом около 50 центів мають вести промисл хліборобський, фабричний, торговлю, комунікацію, війско, державну машину, просвіту і т. і.

Для порівнання візьмім Америку. Тепер тут на гроші також доволі тісно; є потрохи застій в промислі і в торговлі, а банки бються за ощадности, але позичати не хотять. Але все-таки тут на 100,000,000 душ є гроший паперових, золотих (котрі ходять або можуть ходити), срібних і і. біля 10 міліярдів дол. Се значить, що на душу пересічно припадає тут по $100 грошевого капіталу або на дорослого біля 300 долярів. Отже Америка, не зважаючи на застій в бизнесі, має для життя того бизнесу пересічно по $300 на дорослу особу.

Се значить, що Американець має 600 разів більше грошевого капіталу від мешканця „пролетарської" „републики". Отже, сей останній може вести 600 разів меньший бизнес від Американця.

А тепер подумайте, який бизнес промислово-торговельний був би тут, якби його грошевий движник змалів не на половину ані четвертину, але до одної 600-ої частиночки. Для порівнання подумайте, що Ви на початок свого бизнесу замісць $1,000 маєте несподівано лише 1 доляр і 60 центів і будете доразу мати порівнанне між бизнесовим життем Америки і так званої Росії.

А далі уявіть собі, який бизнес може бути в такому краю, що там бизнес треба зачинати з $1.60 в касі. Се майже жаден бизнес, або по чистій правді — таки жаден бизнес.

Не диво, що як каже Троцький, промисл і торговля в „Росії" упали, а всі урядовці перекупні. Люди не мають гроший. Не мають защо купити, так і нема кому що продавати. Отже весь рух устає; все життє устає. Люди ховаються по хатах. Що мають, то зїдять, а не маючи і світла, вчасно ідуть спати і сон то одна відміна і розрада в первісному життю чоловіка.

Край без життя і руху виглядає як цвинтар, де направляють старі могили, а біля них у сиру землю пхають нові жертви „великої" реформи.

Отже большевики вернулись до капіталізму, який покинули тому 7 літ, а до первісного життя населення сперед 1,200 літ, коли зачиналась творити київська Русь.

Се большевицький „поступ" і на се большевики робили свою „революцію".

Може аж большевицький червінець навчить большевиків розуму, але і в се тяжко повірити.

ЄДИНАЯ ФЕДЕРАТИВНАЯ...

Думки і враження.

I.

Спочатку тов. Винниченко, потім гражданин Мілюков, далі — Його Височество „блюститель престола" Николай Николаєвич, нарешті — всяка дрібнота — Е. Кусьова, М. Осоргін, Е. Лазарев і т. д., і т. д. То „доклади", то лекції, то інтервю, то просто статті в ґазетах або й благуваті флетони патріотичних Пилипів з конопель нужденної еміґрації.

Про праський „доклад" п. Винниченка читачі „Свободи" ще певне памятають, і нам хотілося відзначити тут лише оден момент з нього, не досить підкреслений в „Літопису" референтом того відчиту нашого славнозвісного й своєрідного малоросійського Бісмарка, а саме — його „федеративну", а „може й автономну" українську республику. Вийшло се, правда, досить конфузно, бо почалося з самостійної; але чесний з собою будівничий Української Держави не міг не признатися в своїм „докладі", що мовляв, — шановне громадянство, судьби історії недовідомі і все може статись: Москва — се ж не жук начхав, може притиснути так, що й автономія за царство небесне здасться. Нема що казати, що т. Винниченкови, особливо з тих часів, коли він будував Українську Державу з Центральної Ради, і книш в руки: Хто може ліпше до нього знати силу Москви! Адже простудіював він її чудесно в передпокоях у керенського, а опісля мав нагоду доповнити свої знання таки-ж у самій Москві, в Совнаркомі, і коли незабаром після того кулею вилетів через Риґу назад за кордон, то се ж саме й може бути яскравим прикладом тієї страшної московської сили. Отже нема нічого дивного, коли людина в котрої ще й досі в карку саднять, зробилась такою обачною, прозирливою й запасливою „на всякий випадок": не виборемо самостійности, прохатимемо федерації; не дадуть федерації — благатимемо автономії, яку вже напевне виблагаємо. Мудрість нової політичної концепції т. Винниченка а особливо тая отвертість, з котрою її, без сорома казка, привселюдно, **в присутности й Москалів і большевиків,** проголошено, свідчить не про абиякий державний розум і дипльоматичний талант знаменитого творця (теж нового) „революційно - демократичного фронту"... із самих соціялістів і прихильників „радянської системи". Яке нещастя для України, що такі глибоко-мудрі рацеї великого державного українського мужа земляки приймають з обуреннам і кпинами! А кацапи й большевики, — додамо від себе, — з внутрішнім задоволеннем і... призирством. І за діло! Бо як можна инакше ставитись до людини, котра, вернувшись до розбитого корита, баламутять добрих людий запевненнем, що добре й так буде поки — що, а там видно буде! О, Україна добре знає, що воно буде потім!...

„... тільки дайте
Себе в руки взяти!..."

а там чи радянський, чи демократичний, чи монархистичний Москаль покаже таку федерацію чи автономію, що й т. Винниченкови душно стане.

На втіху всім правдивим патріотам мусимо сконстатувати все ж таки, що навіть на еміґрації, на сій страшній Голготі українства небагато знайдеться людей, котрі, навіть при всій своїй „чесности з собою", вважали б за розумне обернутися в того пса, що вернувся „на ґльовоту свою", — людей, що, почавши з 1917 р. кувати леміш української державности, захотіли б тепер, у недолі, орієнтуватись на ковальський пшик, хоча б і „на всякий випадок", як се робить т. Винниченко.

Маємо підстави думати, що навіть у совітськім раю на радянській Україні, де залізом і кровію втокмачено землякам у голову тую нещасну федерацію з Росією, менше всього думають про майбутнє Української Держави, як про федерацію з Москалями. І той настрій як найвиразнійше ще недавно висловив п. Саліковський старою самостійницькою політичною концепцією: „коли вже федерація, то з ким завгодно, тільки не з Москалем". А коли до неї так додати не менш виразне політичне застереженнє Українців, котрими нині „опікуються" Поляки, а саме — „з ким хочете, аби не з Поляками", і ще таке саме яскраве жаданнє буковинських та бесарабських Українців — „аби не з Румуном", то, здається, майбутня форма української державности вже означується сама собою. Зрадлива доля послала нам таких милих сусідів, з якими федеруватись хіба пеклови під стать, а не нашому доброму, чесному й тихомирному народови.

Справедливість вимагає зазначити, що рекорд лукавства у відносинах до нас побиває все ж таки Москаль: коли Поляк і румун тільки Европу запевняють у своїх братніх почуваннях до т. з. національних меншостей, а дома в себе зостаються чесними і з собою і з тими меншостями, себ то зовсім не кажуть, що вони їм брати, а навіть навпаки — цілком отверто показують своє харцизство, то Москаль не тільки увесь світ хоче переконати в своїй братерській любови до Українців, а наступивши чоботом на карк Українцеви, навіть йому намагається довести що більшої любови, як от се його, москалева, не знайти по всьому світови. Що сю любов чудесно зрозумів Шевченко, се ми знаємо з його „Кавказу" тощо, але чи розуміє її т. Винниченко— сумніваємося. Людина, що, ні сіло, ні впало, вже заздалегідь забігає наперед і, помітивши незадоволену міну свого колишнього пана, ховає в кишеню свою самостійність, а натомісць витягає з другої заряня уготовану федерацію, а потім і автономію, — така людина близько коло того, що зветься державним розумом, і не ночувала.

І се все тим дивнійше, що вся майже московська еміґрація, коли відкине ще самостійність, то вже, хоч про людське око, погодилася з федеративним устроєм майбутньої Росії. Єдиная, але вже не неділимая, а федеративная. Не тільки московська демократія, а навіть „блюститель престола" російського, великий князь Николай Николаєвич, говорить про федеративний устрій. Виходить так, ніби Москаль збірається торгуватись, коли дійде до діла, з федерації, а тов. Винниченко підказує: „Звичайно, федерація теж непогана річ, коли не даєте самостійности; але коли що, то... ми згодимося й на автономію".

Нам можуть закинути, що ми перекручуємо думки т. Винниченка: адже він, мовляв, зазначив, що „се як остатечність, на випадок перемоги нас ворогом". Але нехай хтось розшифрує нам отсю шараду: **„Коли схотіло б нещасте, що нас переможуть, тоді ми й будемо дбати про поліпшення режиму дорогою федерації, автономії, політичних свобод і т. д.** *) Сказати, щоб се було зовсім зрозуміло, трудно, але все ж таки не остільки, щоб не зрозуміти, що в той час, як ворог навіть звик уже до думки про федерацію (докладніш про се далі), наш знаменитий політик своїми міркуваннями ніби каже: та ви добре завізьміться за нас, то ми станемо не то що на дорогу федерації, а навіть автономії, навіть політичних свобод тільки!...

Про инші перли з „докладу" і з дискусії після нього ми вже й не кажемо. Досить і сієї заяви про автономію й політичні свободи „на випадок", щоб здивуватися, чого власне референт з „Літопису", закінчуючи свого реферата про „доклад", прийшов у захват від найсимпатичнійшої і найбільш здатної постаті серед теперішніх наших діячів". Видимо, яке їхало, таке й здибало.

М. Джеря.

*) „Літопис", ч. 9.

„УКРАЇНСЬКА БОЇВКА" В ТЕРНОПІЛЬЩИНІ.

Варшавський „Курєр Поранни" в ч. 138 з 21. м. м. повідомляє своїх читачів, що польські власти впали в Топорові (радехівського повіту) на сліди української націоналістичної орґанізації, що нараховує кільканайцять членів. Досі арештовано 9 дільних членів і відставлено їх до Тернополя. В Топорові найдено 2 пушки з вибуховим матеріялом, 2 запалячі, кільканайцять револьверів і біля 20 повтинаних військових крісів. Сталось се 13. травня с. р. В руки поліції впала теж „канцелярія штабу". На основі „документів" виявляється, що метою орґанізації було висаджувати зелізничі мости, підпалювати військові склади, ушкоджувати військові обєкти, доконувати убийств визначних політичних особистостий і т. ін.

„Кур. Поранни" додає, що ся орґанізація чисто національна і що вона не спирається на большевицькій допомозі. Взагалі відкидається можливість зовсішних впливів; тільки „демаґоґічні внутрішні впливи певної ґрупи Українців довели до шаленої і бездумної ідеї розпочати внутрішню боротьбу шляхом саботажу і терору в користь української програми у Східній Галичині.

ЗЛЯКАВ МІХ, ТО Й ТОРБИ СТРАШНО.

Давно вже відомо... усім совітським хруням за кордоном і в Америці, що все, що пишеться по-за межами С.С.С.Р. неприхильного про совітську владу, есть урехня, бо „нема краще та нема лучче", як жити під опікою московсько-жидівських совітів.

Отже завше буває надзвичайно цікаво послухати або прочитати про той рай або безпосередно від людини, що виїхала звідти за кордон, або з ґазети, де вміщено з її слів (з пильним, звичайно, захопленнем прізвища її) опис хоч невеличкого кутика того, прославленого прихильниками большевизму, Едену.

У „Свободі" досить часто міститься цікаві звістки про те, як живуть вільні горожани „найвільнішої в світі" большевицької держави. Та, гадаємо, наведений нижче переклад з московської соціялістичної ґазети „Дни" (ч. 468) не без цікавости буде прочитаний кождим, хто бодай чув, що істнують десь, в колишній Росії, якісь „совети".

„Один з приїзжих (до Берліну) совітських людий поділився з нами враженнями, які він пережив під впливом закордонної преси.

— „Першу ґазету (не-большевицьку) купив у Ризі... Почав читати, — здалося неможливо, страшно. „Ну, чи можна-ж так писати"... Знаєте, у ваґоні читав крадькома й ховав ґазету. Все маячилося, — а гляди схоплять?... Умом розумію, що се нісенітниця, абсурд. Але тут не ум. Се інстинкт. Помилки інстинкту. Знаєте, як ото в дикунів... Він там, у себе, в дикім краю, ходить озираючись, як вовк, бо-ж на кождім кроці смертельна небезпека. Приведуть його в европейське місто. Небезпеки нема. А він все-ж таки озирається, як вовк. І все гонобить, щоб крадькома... Так само ото й я... І не один я... Приїзджаю до Берліну. Питають: читали те або те? Відповідаю: „так, але се все урехня... нічого такого нема..." Нестемнісінько так само, як відповідав би в Москві, в Тулі, в Рязані... Не можу инакше. Се не ум. І се не свідома брехня. Ні, се знов таки інстинкт. Нутряне почутте самоохорони. Не думаєш, а язик сам меле: знать не знаю, відать не відаю, білоґвардійці, вороги народу, а я — за власть совітів...

— „Прожив тут тижнів за три. Очухався. Випростався. Почав потроху як слід, по-людськи на світ дивитись, не кидати на всі боки очима, як цьковані вовки. Зустрічаю знов того знайомого, з котрим уперше в Берліні про ґазети тутешні розмовляв. Питає знов: читали про те й оте? — „А як-же, кажу"... А проте шкода, що вони тут мало знають... Та трудно їм і уявити... І ДЕСЯТОЇ ЧАСТКИ ТИХ СТРАХІТЬ, ЯКІ ТВОРИТЬСЯ В РОСІЇ, ТУТЕШНІ ҐАЗЕТИ НЕ ВІДБИВАЮТЬ У СОБІ"... Витріщився на мене мій знайомий: „Стривайте, — каже, — але-ж ви десять день тому..." Я тільки рукою махнув... Ну, як се пояснити? Опритомнів трохи, очуняв, ну й можу говорити, що думаю. А там, у Росії, не можемо ми говорити, що думаємо. ГОВОРИШ ТАК, ЯК ПІДКАЗУЄ СТРАХ, що став нам за інстинкт. Не знаю, зрозуміло се, чи ні для вас? Розумієте, почутте самоохорони заміняє ум, сумліннє, сором — все, все... І сього відразу з себе не скинеш... Ні, не скинеш... Не одежа... Се в кров усмоктується.

Приїзжий помовчав і додав: — Чудно... От, напр. тон тутешніх ґазет... Звичайний... Як у старих ґазетах... Просто літературний тон. Неможна й порівняти з вульґарним грубіянством „Правди", „Известий" (обі совітські ґазети). А знаєте, в перші часи сей ваш тон видався мені не до вжиття гострим... Ну, чи можна-ж так про самого Зиновева?... „Білоґварійська наволоч" — се скільки хочете. Але „самозванець-Зиновев", — се страшно... Знаєте, — тут теж щось інстинктовне".

Що можна ще додати до сих, більш, ніж красномовних, признань?

„Коли тут, — пишуть „Дни" на сю тему в тім самім числі, — за кордоном чужинці дивуються ПАСИВНОСТИ російського народу, то вони забувають про одно: що Росія не тільки фізично, по руках і ногах, скута терором, але й духово паралізована: отруєна брехнею.

„Вбиваючи свободу слова, викоріннючи пресу, Ленін знав, що робив. Він духово обеззброїв націю. А потім протягом семи років народ одурманаювано, отруювано трутизною казенної (урядової) преси. На зміну знаменитій „винопольці" прийшла монополія далеко страшніша і для народного орґанізму зґубна... Отруєний мізок втрачає уявленне про можливе й неможливе... З усіх знарядь большевицької тиранії монополія преси — зуроя найгострійша, найсильніша, найсмертельніша!"

Подав **С. Ч.**

Матвій Костишин.

ЯК БИ ВИ ЗНАЛИ.

Ох!... як би ви знали чому сльози ллються
За чим серце вяне мліє і балить.
То ви би відчули неволеничу долю
Як тяжко в неволи закутому жить.

Ох як би ви знали; то ви не питалиб
Матір сиротину чом долю клине,
Не кули-б в кайдани її безталанну
І не запрягали в ярмо її сини.

О коли-б ви знали про пир, про бенкети
Як злидні пирують, кровцю точать з нас
Ви би не зважали на усміхи Юди
А катів судили-б по правді сейчас.

О щоби ви знали світові пилати
Ви рук не обмилиб на фалшивий суд
Колиб ви згадали, що Бог є на небі
Ви справили-б хутко поповнений блуд.

Бо кривда народа безнастанку тліє
Як в углі жарючий огонь розтліває
Що хвиля то більше уголь попеліє
А буйненький вітер 'го розвіває.

О колиб ви знали?... Та що говорити!...
Ви знаєте добре і чуєте клич
Як в нас на руїнах гучно бенкетує
Підлизні, лякеї, і Варшавська дич.

Ви знаєте добре... нехочесь вам знати
Бо правду міняють, неправду платять
Що день що хвилини підносять на ноги
При ній мов пилати себе всі чванять.

Колиб ви то знали, що Бог є на небі
То ви-б не чванились; серце гризлоб вас
Тоді ви сказалиб для всіх даймо волю
І судім по правді бо осудять нас.

Та прийде ще хвиля і день і година
Що правда неправду еще побідить,
Роздує з кайданів гноблені народи,
А братерську кривду завзято пімстить.

Джеймйк, 12—5—1924.

ДОПИСІ

ҐЛЕСТОНБЕРІ, КОНН.

Нова пісня на стару нуту.

Ой із краю, що за морем,
Вітри повівають;
Сидять браття по вязницях
Тай думку думають.
Щоби їсти — пити,
А такую мрію мріють,
Якби Ляхів збити.
Пишуть листи дрібненькії
Темненької ночі:
— Українці в Америці
Станьте до помочі. —
А ми відси відпишемо:
— Варуйсь ляцький діду,
Нема нам що Польщі бити
З раня до обіду. —
Від Кубані до Попраду
Підіймуться люде,
Усім Ляхам й недоляшкам
Тоді кінець буде.
Ой вже їдуть козаченьки
З довгого постою,
Розложили скрізь по полях
Свою ясну зброю.
Тільки стали Українці
Із гармат стріляти
А вже ляцьке гайворонне
Зачало втікати.
А як стали українські
Кріси цокотіти
То вже ляцькі утікачі
Не знались, де діти.
Вітром женуть козаченьки
Кричуть: Слава, слава.
В пух розбили Ляхів вражих,
Піддалась Варшава.
На базарі, серед міста
Ляхи повклякали,
Наших славних отаманів
В ноги цілували.
Увесь ринок слізоньками
Поляки зросили;
Серед зойків, стону й плачу
Жалібно просили:
— Не карайте на загибіль
Усього народу
Тільки наших дармоїдів
Шляхоцьку породу. —
— Не так!— кажуть Українці,
Не в панах тут штука,
У вас нарід цілий панський
На вас всіх тра бука.
Але наша постанова
Чи то пан, чи найда
Кождий піде на шнурок
Коли він в нас зайда.
Прочистимо Україну
З ляцького коріння
Щоби з Ляхів не остало
Навіть на насіння.

ЕВГЕН ЧИКАЛЕНКО

СПОГАДИ, ЩОДЕННИК ТА ЛИСТУВАННЄ.

І. том.

СПОГАДИ.

XX. (1905—1907).

(65)

Грінченко і Ефремов запевняли, що на журнал треба тільки на перший рік докласти тисяч 10 карб. а на другий рік він стане на ноги. Таким робом кошторис ще побільшився на десять тисяч рублів, але мене це не страшило, бо я певен був, що передплатників набереться стільки, що ми може і не докладемо нічого.

Тим часом приїхав ззакордону Ф. П. Матушівський і привіз від проф. М. Грушевського пропозицію перенести „Літературно-Науковий Вістник" до Києва. Писав він і мені про це, кажучи, що він і улизкі співробітники „ЛНВ" вважають необхідним перенести це виданнє до Києва, в центр України, боючися, щоб не виробилося дві українських літератури: Галичицька та Українська, як Сербська та Хорватська у Сербів; що треба зляти обидві частини української землі в одну і т. д. Я вхопився за цю думку, але Грінченко з усією своею енергією виступив проти неї. Він доводив, що це значить рискувати єдиним покищо нашим органом, бо політичне становище в Росії не тут закрити „Л. Н. Вістник".

— Коли закриють „Л. Н. В.", то він собі повернеться знов до Львову, завважив я.

Грінченко почав доводити, що журнал, який ведеться Галичанином Франком та погаличеним Грушевським не матиме на Україні успіху, що тут треба журнала, який би вели тутешні Українці. Коли заввважалося, що у нас же буде ще обновлена „Київська Старина", то він відповідав, що то буде журнал не український, а „українофільський". В результаті таки вирішено було видавати тут журнал, а Грушевському написати що тепер переносити „ЛНВ" до Росії небезпечно.

Тим часом в Лубнях вийшов, явочним порядком, під редакцією М. Шемета, „Хліборо". Він зробив у Київі цілу сенсацію: на вулицях просто виривали його з рук у ґазетчиків. Писалося в йому дуже сміло і гостро, хоч такою штучною мовою, що мене аж сум брав. Всі почали дорікати одно одному, чому й ми не почали видавати ґазети зараз, а постановили випускати з нового 1906 року. Але по ґазетах пройшла чутка, що незабаром будуть оголошені правила для друку, а явочним порядком видавати не можна, то ми й рішили вже чекати нового року.

Врешті вийшли правила про друк і ми рішили, на основі їх, подати заяву, що я видаватиму щоденну ґазету „Громадське Слово" та місячник „Нове Життя". Почали ми складати плякат, який мали розсилати скрізь, оголошуючи про наші видання. Грінченко з Ефремовим склали такий проєкт наче якусь проклямацію: там було, що ми стоїмо за Установчі Збори, за соціялістичний устрій і т. д. Насилу мені, та особливо Леонтовичу, пощастило збити трохи запал усіх, що стояли за цей проєкт, а всетаки він вийшов такий гострий, що хоч цензура й дозволила надрукувати його, але дала знати ґубернаторові, що видавати ґазету з таким програмом дозволити не можна.*) Коли я, подавши заяву ґубернаторові, через кілька день навідався до правителя його канцелярії, Дашкевича, то він меці сказав, що ґубернатор напевне не дозволить мені видавати не тільки ґазети з таким програмом, а й журнала. Я кинувся до небіжчика Н. В. Молчановського, той сказав, що вони можуть карати ґазету за зміст, але не дозволить не мають права і пообіцяв поговорити з своїм кумом Дашкевичем, а з ґубернатором Савичем нічого балакити, бо він, мовляв, нічого не тямить ні в яких справах.

Тим часом вже й половина грудня минула, ми вже скрізь розіслали плякати про виданне „Громадського Слова" та „Нового Життя", а дозволу нема.

Рішили ми з Матушевським, яко видавець і редактор, іти до ґубернатора. В прийомній була маса поміщиків (дідичів), що поприїздили з своїх маєтків просити у ґубернатора то военної сили, то зурої для оборони від селян: настрій був страшенно трівожний. Ґубернатор, стоючи з правителем канцелярії, заявив нам, що він не може дозволити виданнів, які будуть проповідувати федеративний устрій Росії, чотирохчленну формулу виборів і т. ин., бо це карається такими і такими статтями уголовних (карних) законів. Ми пробували опонувати, але він погордливо вклонився на знак того, що авдієнція скінчилася і ми мусіли були піти.

Треба сказати, що ми найняли вже досить велике помешканне в домі ч. 10 на Михайловській вул. поблизче до друкарні Борисова, в якій малося друкувати ґазету. Зібралися ми в редакції і рішили, що треба подати скаргу в Сенат, яку й написав мені тоді І. Л. Шраг.*) А тим часом треба було добути дозвіл на инчу ґазету та журнал, та щей мати і запасний дозвіл на той випадок, що впаде заборона. Леонтович взявся подати заяву на виданне ґазети „Громадська Думка" та місячника „Нова Громада", а Грінченко подав заяву на виданне ґазети „Рада".

А ми вже розіслали скрізь мало не 100,000 плякатів про виданне „Громадського Слова" та „Нового Життя", так вони й пропали дурно, та ще й нашкодили може, бо зараз по ґазетах пішла звістка, що в Київі адміністрація вороже поставилася до української ґазети та певне й не дозволить. До нового року зосталося всього два тижні і ми страшенно боялися, що до нас прикладуть той закон, що до ґазет на „иностранних языках" і задержать нам дозвіл на місяць.

Тим часом ми всетаки збиралися на наради майже щодня. Розбірали програм ґазети, намічали відділи і людий, що мають їх вести. Я вже сказав, що за редактора ви виурали Ф. П. Матушівського, якому було призначено по 100 карб. на місяць. Обовязком його було редаґувати всі статті, фелетони, „З ґазет та Журналів", Закордонний відділ та бібліоґрафію. За секретаря вибрано В. Козловського за плату 75 карб. на місяць. На його обовязку було редаґувати інформаційні відділи: По Росії, По Україні, кореспонденції, Київську хроніку та телеґрами. На відділ „З ґазет та журналів" закликано було В. Павленка, на „По Росії" — А. Хотовицького, „По Україні" — М. Грінченка (Загірня), Закордонний відділ — Б. Ярошевський, Київську хроніку дали Сміщуку, перекладати телеґрами — М. Виноградовій. Всім завідуючим відділами призначили по 50 руб. на місяць; від рядка визначено по пять копійок, компіляції — 3 коп., переклади — 2 коп. за рядок. Редактором журналу „Нове Життя" обрано С. Ефремова, за 75 руб на місяць, а секретарем — М. М. Грінченка, вона-ж вела відділ „По Україні" в ґазеті і за ці обидва обовязки мала 50 карб.

(Дальше буде).

---

*) „Громадське Слово", щоденна, полічна, економічна і літературна ґазета почне виходити в Київі з 1-го січня (января) року 1906.

„Громадське Слово" давати-ме щоденний огляд життя політичного, громадського, економічного і літературного на Україні, в Росії і по чужих землях; звістки про всякі світові події цікаві нашим людям, поезії та оповідання, наукові фелетони і т. и.

„Громадське Слово" буде стояти за рівне усім право і справжню волю особи, слова, друку, віри, зборів і спілок; права ці повинен забезпечити закон, що видадуть народні посли вибрані вселюдним (загальним) рівним, безпосереднім і таємним голосуванням.

„Громадське Слово" обороняти-ме право українського народу на своє національно-політичне життє і через те вимагати-ме автономії України, щоб народ український сам порядкував своїми справами і мав свою краєву народню раду (сейм), а иншим народам на українській землі, щоб забезпечені були також їхні національні права.

„Громадське Слово" одстоювати-ме за такі-ж самі права усім иншим народам Росії і через те вимагати-ме, щоб Росія була федерацією (спілкою) вільних народів.

„Громадське Слово" буде обороняти інтереси робочих людей, виясняючи потреби їх та вимагаючи, щоб уся земля стала власністю народу на основах, які виробить краєва народня рада; щоб найманих робітників, поки є найми, закон обороняв од експльоатації (кривди).

„Громадське Слово" буде стояти за проґресивний податок — щоб хто більше має, той з кожного карбованця свого прибутку більше і податку платив.

„Громадське Слово" вимагати-ме широкої і безплатної освіти рідною мовою для всього народу.

„Громадське Слово" говорити-ме до своїх читачів простою, усім зрозумілою мовою, щоб скрізь поширились думки наші, єднаючи до одного гурту інтеліґенцію і народні маси на шляху до нового життя.

В „Громадськім Слові" досі згодилися писати: Балабуха С, Боржковський В, Василенко М, Верзилов А, Волох С, Вороний М. Ганейзер Е, Гнатюк В., Грінченко Б, Грінченко М (Загірня), проф. М. Грушевський, Грушевський О, Дмитрієв М. Дніпрова Чайка, Доманицький В, Дорошенко В, Дорошенко Д, Ефремов Е, Жебуньов Л, Житецький П, Квасницький Е. Коваленко Гр., Козловський В, Комаров М. Комарова Г, Конощенко (Грабенко) А, Коцюбинський М. Кошовий В. проф. А. Кримський, Левицький М, Леонтович В, Липа Ів., Липковський С, Лисенко М, Лісовський Ол., Лозинський М, Лотоцький Ол., Маковей О, Маркович Д, Матушевський Ф, Мирний П, Мировець В (Дурдуковський), Науменко В, Падалка Л, проф. В. Перетц, Русова С, Русов О, Самійленко В (Сивенький), Славинський М, Сластьон О, Смуток П (Стебницький), Степаненко В, Тимченко Е, Франко Ів., Чернявський М, Чикаленко Е, Шраг І, Ярошевський Б, та инші.

Ціна „Громадському Слову" на рік 4 карб., на ½ року 2 карб., на 3 місяці 1 карб., на 1 місяць 50 коп. з пересилкою. Закордон на рік 9 карб., на ½ року 4 р. 50 коп.

„Громадське Слово,' виходити-ме щодня, окрім понеділків та після свят. Перші числа „Громадського Слова" вийдуть у грудні (декабрі). Передплатники „Гр. Сл." на 1906 р. одбірати-муть ці числа, що вийдуть до 1-го січня, нічого не доплачуючи. Адреса редакції „Грц Сл." у Київі Михайловська ул., ч. 10.

Видає Евген Чикаленко. Редактор Федір Матушевський.

„Нове Життя", літературно-науковий місячник, почне виходити з січня року 1906.

„Нове Життя" міститиме твори красного письменства (поезії, оповідання, повісти, драматичні твори), наукові й публіцистичні статті, огляди політичного й громадського життя на Україні і по за межами її і т. ин.

„Нове Життя" має тих самих співробітників, що й „Громад. Сл."; виходити-ме що місяця книжками по 10 аркушів друку. Ціна з пересилкою на рік 6 карб., за кордон 8 карб. 50 коп.; окремо книжка коштує 75 коп.

Адреса редакції Н. Ж. у Київі, Михайловська ул. ч. 10.

Видає Евген Чикаленко. Редактор Сергій Ефремов.

З друкарні С. А. Борисова Мал. Житомирск, 16.

*) Відповідь я дістав аж 1908 р., що скарга моя зоставлена Сенатом без „послѣдствій (наслідків).

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Текст соймового внесення П. П. С. (польсько партії соціялістичної).

„Чотири-міліоновий український нарід у Польщі, що творить, згідно з останнім переписом населення 14 процент всього населення „річипосполитої" (автори внесення вже з першим словом зредукували число Українців у межах „річипосполитої" рівно до половини!) досі не має власного огнища висшої науки. Такий стан не тільки несправедливий і кривдить Українців, але і шкодить інтересам „річипосполитої", бо викликує огірчення, спроби творення власних нелегальних високих шкіл, еміграцію української молоді закордон, де складаються осередки української студентської молоди ворожо настроєні до Польщі і т. д.

Розуміючи анормальність такого становища й знаючи, що створення українського університету є одним із головних постулятів українського населення, вже в р. 1920 (20. жовтня) тодішній премієр міністрів переслав до Сойму законопроект про створення університету з викладовою „рускою" мовою (Ч. 17,594).

Той проект був обміркований і доповнений на засіданню обєднаної освітньої і конституційної комісії в січні, 1921; але на соймовому пленумі його не полагоджено.

З огляду на те низше підписані ставлять слідуючу пропозицію:

„Сойм приймає залучений законопроєкт".

Закон з дня... про основанне університету з українською викладовою мовою.

Ст. 1. З метою створення для українського народу в польській державі умовин для розвитку власної науки, та щоб дати можливість поширювати наукове знанне академічним шляхом, з днем 1. січня, 1925, покликується до життя університет з українською викладовою мовою.

Ст. 2. Той університет буде рівнорядний з иншими державними університетами і буде зорганізований на принципах закону про високі школи з дня 13. липня, 1920.

Ст. 3. Університет буде поки-що складатися з фільософічного факультету та факультету права й суспільних наук. Лікарський факультет, який вимагає довшої організації, буде відкритий пізнійше.

Ст. 4. Місцем осідку університету буде Львів.

Ст. 5. Дається уповноваження міністрови освіти й віроісповідань вжити заходів у справі зорганізовання університету і вставлення до буджетового преліміняра відповідних кредитів на сю ціль від 1. січня, 1925.

Крім того дається уповноваження міністрови фінансів дати міністрови освіти кредит на вступні організаційні кошти.

Варшава, дня 20. травня, 1924 (підписи посла Казимира Чапінського і тов. з П. П. С.).

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ.

Повість з галицького життя.

(Продовження).

(25)

Відома річ, що старі люде сплять чуйно. Таке було із Козаком. Як вже все позамикано, він брав ключі і лягав під перину. В ночі прокидався зі сну, надягав кожух і чоботи і виходив на подвіре. Пообходив все і лягав знову спати. Так він робив літом і зімою. Так само робив і рано, будив всіх до роботи і лягав знову, та спав вже до білого дня.

Одної ночі, коли по звичаю устав і поглянув крізь вікно, помітив коло стаенної стіни, тої від огорода якийсь рух. Якісь там постаті снувались. „То хиба не чужі ходять — подумав — бо пси так тихо не сиділиб". Вже хотів вийти з хати, та його начеб щось відтрутило якесь лихе прочуття. Він завернув в хату подивитись, чи часом котрий син не вийшов. Та ні. Оба спали на своїх містях. Козака переняло страхом. Ще раз поглянув крізь вікно і знову те саме побачив. Якісь дві постаті бовдуріли в нічній пітьмі під стайнею.

„Певно конокради" подумав і пішов будити синів.

— Вставайте, та потихоньки, бо коло нашої стайні якісь гості... Всі посхапувались. Старий не казав світити, щоб їх несполошити. Його взяла страшна лють, що конокради завзялись на його найкраще добро, на його любі коники. Які він любив як діти. Зачепили його в найлюбійше місце. Їх конечно треба піймати живих, а то ніколи спокою від них не буде. Втечуть тепер то прийдуть другий і десятий раз, поки не зроблять, на що наважились.

— Беріть хлопці, що під руку попаде — говорив шепотом а ви молотці приготуйте світло і приходьте з ліхтарнею, але аж тоді як покличу. — Розбудив відтак погонича Андруха і післав його задними дверми прикликати сусідів Наконечного і Павлового Федя. Андрух зміркував о що йде, вийшов потихоньки задними дверми і побіг до сусідів.

Опісля відчинили задні двері і повиходили всі три з дрючками і станули за вуглом хати.

— Подивись котрий що там, бо я вже не довиджую.

Старший син Іван висунувся осторожно і став дивитись. Його око привикло до пітьми і він побачив дуже добре, як під стіною стайні сиділо якихсь двох і пилили коли від стіни, на котрих була стайня плетена — тимчасом Андрух трохи не вмер зі страху, як побачив, що пліт від огорода до улиці лежав вивернений на землі. Він побіг що сили до сусідів. Тимчасом Козаки зорили з поза вугла і радились шепотом, що їм робити. Сини хотіли таки зараз напасти на злодіїв з нацька. Старий хотів підождати на сусідів. Зі злодіями не безпечно як будь зачинати. Вдарить чим небудь по голові, або й ножем штовхне. Та не довго так ждали. Від стайні глухий притлумлений згук і тріскотіння ломаного плота і стіна впала ціла на огород. Під стіною хтось стогнав. Всі три Козаки вже не ждали довше, а вибігли з костурами з поза вугла. Вони побачили, як із стайні вискочив Войтко в своїм уланськім мундурі і намагався піднести стіну.

Козаки прискочили в те місце з криком:

— Ось голубята, пташечки, покажись, тримай!

Улан побачивши їх, покинув роботу і став втікати. Оден з Козаків підставив йому костура під ноги і він бебехнув на землю. Зараз кинулись на його, подоліли і звязали мотузом руки і ноги.

— Гей молодці! кричав старий ід хаті — давайте світла. В хаті заблисло світло, а за хвилю вийшла невістка з хати, боса в одній спідници з засвіченою ліхтарнею.

— Вже одного маємо, а там під стіною щось стогне.

В сю хвилю надійшли сусіди Наконечний і Федь з здоровими костурами.

З тяжкою бідою піднесли стіну і звідси витягнули двох злодіїв добре потовчених. Вони не вспіли втечи, як стіна падала і придавила їх і добре потовкла. Одному текла кров з голови. Їх зараз повязали. Було на них щастем, що з цього боку пі дстіною лежав кусок грубого дерева, на якім стіна сперлася, а то було би повбивало.

— Лише тих двох гостий було сусідо?

Ще і третий, он там лежить звязаний під плотом.

Наконечний взяв в руку ліхтарню і підійшов до Войтка якраз в пору, як він розвязав зубами мотуза на руках, і тепер брався розвязувати собі ноги.

— Ага! та то домашний гість, пан Войтко, і тарахнув його кулаком позауш, аж його приголомшив — та ви його зле звязали, от шельма вже розпутався. Тепер звязали Войткови руки позаду.

— Андруху! Біжи живенько до війта.

На селі зчинився галас. Зразу стали гавкати собаки. Може прокидались зі сну, по хатам заблимали світла. Люде виходили на двір і питали за причину. Відтак розійшлась блискавкою вість, що у Козака прихоплено конокрадів. Народ став збігатися. Перескакували через плоти, йти огородами прямо до Козака. Прийшов і війт з присяжним та громадським поліцаєм.

— Заволічи їх в хату, поки розвидниться.

— Та на що до хати? Нащо хату паскудити, підождемо до рана, а опісля в коршму до Еля.

Та чого до Еля? То при дорозі, будуть нам перешкаджати. Ми з ними на Вигоду до Мошка. Там буде спокійно, і ніхто нам не перепинить робити протокол.

Усіх трох конокрадів заволікли під пліт і поставили сторожу з добрими дрючками.

Війт узяв в руки ліхтарню і став оглядати вивернену стіну. Показалося, що всі коли на долі при підвалені і на горі при платві були перепилені малою пилочкою.

— Дивно мені сусідо, каже війт, що ваші пси такі чуйні, а мовчали, що їм такого?

Молодший Козак взяв ліхтарню і пішов перед стайню, ода пси лежали в послідних судорогах. Мушка йно ледви дихала, а Моляк дивився заплаканими очима на свого пана, бо не міг вже ні головою ні хвостом рушити.

— Гей люде! Оба пси потроєні, каже крізь плач, а бодай вас сила божа побила, нелюди. Бідні псиска. Ось чого вони мовчали...

— Я знаю, що то Войткова штука, каже старий. Чужий чоловік то і з ковбасою до них не приступив би.

— А це підпилення колів, то також його штука. Я сам бачив як по стіні дряпався, та будимто глиною діри замащував. От яку гадину за пазухою держав.

— Говоріть сусіда, що хочете, каже війт, та яби такого пройдисвіта в хату не приймив.

Та хиба не знаете, як дуже треба було мені наймита, як Миколу до війска забрали?... Та той драбуга мав військовий пашпорт і дав мені його в руки. Хибаж я його у вас не записав?

— Чорт знає чий то пашпорт був. Певно комусь вкрав. А чи ви його маєте у себе?

— Я сховав в скриню.

То певно не його пашпорт, як його у вас лишив, як він також і хотів втікати.

(Дальше буде).